

Методичні принципи сучасних методик викладання англійської мови

Токмань В.В.

Сумський національний аграрний університет

Україна, Суми, вул. Г Кондратьєва 160/5, 40001

tocman.victoria@yandex.ru

In this paper we presented the methods of modern principles of teaching foreign languages. The most important of them is the communicative method. We describe the role of the student in this method. A student is an identity according to the communicative method.

Ключові слова : комунікативний метод, пізнавальний аспект, розвиваючий аспект, навчальний аспект, індивідуальність.

У ході розвитку методики навчання іноземним мовам, змінювали один одного кризи дефіциту і «надвиробництва» ідей, необхідних для формування нового методологічного спрямування. Наприклад, перехід до комунікативного навчання здійснювався в умовах явної нестачі плідних і справді нових ідей. Криза викликала до життя активний методологічний і методичний пошук, який сприяв розвитку сучасних методичних концепцій навчання іноземних мов.

Для того щоб зрозуміти, на чому ґрунтуються сучасні методики навчання англійської мови, необхідно докладно розглянути методичні принципи, які лежать в основі цих методик.

У структуру комунікативного методу входять пізнавальний, розвиваючий і навчальний аспекти, які спрямовані на виховання студента. З огляду на це і зміст поняття «комунікативності», а також багатогранність системи навчання, можна сформулювати такі методичні засади комунікативної методики:

- Принцип оволодіння всіма аспектами іншомовної культури через спілкування. Комунікативний метод вперше висунув положення про те, що спілкування слід навчати тільки через спілкування. У цьому випадку спілкування може бути використано в якості каналу виховання, пізнання і розвитку.

Спілкування є соціальним процесом, в якому відбувається обмін діяльністю, досвідом, втіленими в матеріальну і духовну культуру. У спілкуванні здійснюється емоційне і раціональне взаємодія людей і вплив один на одного. Саме спілкування є найважливішою умовою правильного виховання.

Таким чином, спілкування виконує функції навчання, пізнання та розвитку і виховання в комунікативній методиці навчання.

- Принцип взаємопов'язаного навчання аспектам іншомовної культури.

Комплексний характер іншомовної культури виявляється в єдності та взаємозв'язку її навчального, пізнавального, виховного і розвивального аспектів. Кожен з цих аспектів, в практичному сенсі, рівноцінні. Але справжнє оволодіння одним можливе лише за умови належного оволодіння іншими.

- Принцип моделювання змісту аспектів іншомовної культури.

Обсяг країнознавчих, лінгвістичних і лінгвострановедческих знань реальної дійсності не може бути повністю засвоєно в рамках навчального курсу, тому необхідно будувати модель змісту об'єкта пізнання, тобто відібрати в залежності від мети навчання і змісту курсу той обсяг зазначених знань, який буде достатній, щоб представити культуру країни і систему мови. При цьому також необхідно враховувати пізнавальні потреби окремих студентів, пов'язані з їх індивідуальними інтересами і т.п. Певні рамки системи навчання і його кінцеві завдання вимагають у методичних цілях створення моделі змісту розвитку, тобто певного мінімуму, який необхідний для вирішення завдань, що стоять перед предметом.

- Принцип системності в організації навчання іноземним мовам.

Даний принцип означає, що комунікативна система навчання будується реверсивним шляхом: спочатку намічається кінцевий продукт (мета), а потім визначаються завдання, які можуть призвести до даного результату. Це має місце в межах усього курсу, кожного року, циклу уроків та одного уроку і стосується всіх аспектів. Такий підхід забезпечує навчання системність з усіма властивими їй якостями: цілісністю, ієрархічністю, цілеспрямованістю.

Системність організації процесу навчання передбачає також стадіальність оволодіння мовою, тобто включає в себе різні рівні навчального процесу:

- 1) рівень ступенів навчання ;
- 2) рівень періодів навчання, які визначаються всередині ступенів;

3) рівень етапів (етап формування лексичних, граматичних навичок, етап вдосконалення навичок, етап розвитку умінь);

4) рівень стадій навчання, які визначаються всередині етапів і підетапів (стадії підстановки, трансформації, репродукції, комбінування).

Кожен з рівнів має свою специфіку, яка визначається психолого-педагогічними особливостями студентів.

Таким чином, ситуація виступає не тільки в ролі так званої мовної ситуації, але і в більш широкому статусі - ситуації навчальної діяльності.

- Принцип індивідуалізації в оволодінні іноземною мовою.

У комунікативній методиці студент сприймається як індивідуальність.

Кожен студент, як індивід, має певними здібностями, як загального, так і часткового характеру. Комунікативне навчання направлене на виявлення їх вихідного рівня і подальшого їх розвитку. З цією метою використовуються спеціальні засоби для виявлення здібностей - спеціальні тести, для розвитку - вправи і опори.

Третім провідним компонентом принципу індивідуалізації є так звана особистісна індивідуалізація. Вона передбачає врахування та використання параметрів, притаманних особистості: особистий досвід, контекст діяльності, інтереси і схильності, емоції і почуття, світогляд, статус у колективі. Все це дозволяє викликати у студентів справжню комунікативну і ситуативну мотивацію.

Щоб довести це, достатньо врахувати два факти: 1) спілкування, в даній методиці - це засіб підтримки життєдіяльності в суспільстві і 2) навчання самостійно даної концепції, є модель процесу спілкування.

У системі комунікативної методики передбачається цілий комплекс заходів для підтримки мотивації у навчанні.

- Принцип розвитку речемислительной діяльності і самостійності студентів в оволодінні іноземною мовою.

Він полягає в тому, що всі завдання на всіх ступенях навчання являє собою мовленнєво завдання різного рівня проблемності та складності.

Дана методика спирається на інтелектуальні потреби студентів, а це спонукає студента до розумової діяльності.

Мовленнєво завдання покликані розвивати механізми мислення: механізм орієнтації в ситуації, оцінки сигналів зворотного зв'язку і прийняття рішень, механізм визначення мети, механізм вибору, механізм комбінування та конструювання.

Важливо відзначити, що чим більше самостійності проявляє студент, тим більш ефективним буде засвоєння. Тому в даній методиці приділяється велика увага розвитку самостійності мислення, зокрема, в процесі обговорення проблем.

І, нарешті, самостійність, пов'язана з контролем. У комунікативному навчанні використовується така стратегія, яка планує перетворення контролю через взаємоконтроль у самоконтроль.

- Принцип функціональності в навчанні іноземної мови.

Даний принцип передбачає, що кожен студент повинен зрозуміти, що може йому дати не тільки практичне володіння мовою, але й використання отриманих знань у пізнавальному і розвиваючому аспектах.

Цей принцип полягає також у тому, що відбувається оволодіння функціями видів мовленнєвої діяльності, як засобів спілкування, тобто усвідомлюються і засвоюються ті функції, які виконують у процесі людського спілкування: читання, письмо, говоріння, аудіювання.

- Принцип новизни в навчанні іноземним мовам.

Комунікативне навчання будується таким чином, що всі його зміст та організація пронизані новизною.

Новизна наказує використання текстів та вправ, які містять щось нове для студентів, відмова від багаторазового читання того ж тексту і вправ з тим самим завданням, варіативність текстів різного змісту, але побудованих на одному і тому ж матеріалі. Таким чином, новизна забезпечує відмову від довільного заучування, розвиває речепроїзводство, евристичність і продуктивність мовленнєвих умінь студентів, викликає інтерес до навчальної діяльності.

У висновку важливо відзначити, що всі розглянуті принципи взаємопов'язані, взаємозумовлені і доповнюють один одного. Тому слідування додається системі передбачає дотримання всіх вищевказаних принципів та їх комплексне застосування.

Перейдемо до наступної методики навчання англійської мови. Це інтенсивна методика. Які ж принципи лежать в її основі?

- Принцип колективної взаємодії, який є провідним у методі активізації, найбільш відомому в інтенсивній методиці. Саме цей принцип пов'язує цілі навчання і виховання, характеризує засоби, способи та умови навчального процесу. Для навчального процесу, в основу якого покладено цей принцип, характерно те, що студенти активно спілкуються з іншими, розширюють свої знання, вдосконалюють свої вміння і навички. Між ними складаються оптимальну взаємодію і формуються колективні взаємини, які служать умовою і засобом підвищення ефективності навчання, успіх кожного з студентів залежить значною мірою від інших. Така система відносин, що складаються в навчальному колективі, які розкривають і концентруючи в особистості кращі сторони, дуже сприяє навчанню і вдосконаленню особистості.

- Принцип особистісно-орієнтованого спілкування є не менш значущим. Він заснований на впливі спілкування, його характеру, стилю на реалізацію виховних та освітніх цілей. У спілкуванні кожен є як впливає, так і піддається впливу. Особливо значуще місце займає тут пізнання людьми один одного, що є необхідною умовою спілкування людей.

- Принцип рольової організації навчально-виховного процесу тісно пов'язаний з двома попередніми. Ролі і маски в групі у великій мірі сприяють управлінню спілкуванням на уроці. Навчальний спілкування в інтенсивному навчанні передбачає наявність постійно активних суб'єктів спілкування (всі студенти), які не обмежуються просто сприйняттям повідомлення і реакцією на нього, а прагнуть висловити своє ставлення до нього, тобто «я - маска» завжди проявляє особистісну характеристику. Рольова гра - це одне з ефективних засобів створення мотиву до іншомовного спілкування студентів.

- Принцип концентрованості в організації навчального матеріалу і навчального процесу є не тільки якісної, а й кількісної характеристикою інтенсивного методу. Концентрованість проявляється в різних аспектах: концентрованість навчальних годин, сконцентрованість навчального матеріалу. Все це викликає високу насиченість та щільність спілкування, різноманітність форм роботи. Це спонукає викладачів працювати в постійному пошуку нових форм подачі матеріалу.

- Принцип поліфункціональності вправ відображає специфіку системи вправ в інтенсивній методиці навчання. Мовні навички, які сформувалися у

немовних умовах, неміцні. Тому найбільш продуктивно працюють вважають підхід до навчання іноземної мови, який передбачає одночасне і паралельне оволодіння мовним матеріалом і мовленнєвою діяльністю.

Всі п'ять розглянутих принципів інтенсивного навчання іноземних мов забезпечують чіткий взаємозв'язок навчального предмета та навчальної діяльності і тим самим сприяють ефективній реалізації цілей навчання.

Перший методичний принцип діяльнісної методики можна сформулювати так:

- Принцип необхідності логічного мислення.

Діяльнісна методика орієнтована на понятійний, логічне мислення учнів, але допускає можливість використання в школі з того віку, стає очевидним сформоване логічне мислення. Застосування діяльнісної методики дозволило б систематизувати та узагальнити наявний у школярів мовний і мовленнєвий досвід.

- Принцип активності.

При діяльнісної методикою активність учня очевидна. Необхідність цього закладена в самому її назві. Ця методика передбачає більшу активність за попередньою оволодіння мовними засобами та подальшим заволодінням спілкуванням на основі наявних знань, навчань, навичок використання мовних засобів у мовленні.

- Принцип первинного оволодіння мовними засобами.

Цей принцип виник з того, що творці діяльнісної методики вважають невірним навчання мовним засобам в процесі роботи з вмістом повідомляється. Вони вважають, що це робить практично неможливим повноцінне володіння мовними засобами.

- Принцип використання реческомунікативних одиниць.

Творці діяльнісної методики виділили нову реческомунікативну мовну одиницю, що зумовило необхідність переосмислити проблему мовного змісту навчання, передусім принципів відбору граматичного знання.

Як видно з усього перерахованого вище, діяльнісна методика має ряд специфічних засобів, притаманних їй одній, що більш докладно описано у Розділі 3. І якщо попередні методики можуть використовуватися з дітьми на початковому ступені навчання, то в цій методиці такої можливості немає.

Методики, описані вище, можна підвести під один заголовок: «Краще навчання спілкуванню - це спілкування».

І все-таки, незважаючи на велику кількість схожих рис, неможливо не помітити диференціацію методів, прийомів, змісту навчання іноземної мови, в залежності від цілей і планованих рівнів володіння ним, від особливостей контингенту учнів і умов навчання. Звідси і впливають специфічні риси методик навчання англійській мові, про які піде мова в наступному розділі.

Список літератури:

1. Китайгородська Г.А. Методика інтенсивного навчання іноземної мови - М., 1986р.
2. Комарова Ю. А.. Про принципи навчання в інтенсивному курсі іноземної мови для наукових працівників.
[Http://linguact.hyperlink.ru/articles/komarova.html](http://linguact.hyperlink.ru/articles/komarova.html)
3. Ляховицкий М.В. Методика викладання іноземної мови. - М., 1981р.
4. Пасів Є.І. Основи комунікативної методики навчання іншомовного спілкування. - М., 1989р.
5. Пасів Є.І. , Кузовлев В.П., Коростельов В.С. Мета навчання іноземної мови на сучасному етапі розвитку суспільства. Іноземні мови в школі. 1990 р. № 6
6. Пасів Є.І. Комунікативний метод навчання іншомовного говорінню. - М., 1991р.
7. Рогова Г.В., Верещагіна І.М. Методика навчання англійської мови на початковому етапі в середній школі. - М., 1988р.
8. Рогова Г.В., Рожкова Ф.М «Англійська за два роки», - М., 1981р.
9. Скалкін В.Л. Англійська мова для спілкування. - М., 1986р.